

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” e următorul:
pe 1 an 8 cor.; pe 1/2 an 4 cor.
Pentru economi, numai 5 cor. pe an!
„Foia Interesantă” ilustrată, și „Tovărășia”
să dau gratis, tuturor abonenților „Libertății”,
pentru prețurile de sus.
Pentru România pe an 25 Lei.

LIBERTATEA

Apare în fiecare Sâmbătă.

Inserțiuni:

1 pagină 60 cor., 1/2 pag. 30 c., 1/4 pag. 15 cor.
etc. — La inserate ce să dau de mai multe-
ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abon. să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau înapoi.

Nici să fi vrut,

nu putea Dr. A. Vajda trezi interesul lumii pentru lupta noastră națională, ca prin bizăirea vesperiului, așa cum l'a bizăit!

Cazul Vajda face cit o Republică și un Memorand!

„Greșala” lui Vajda... Ce greșală? Cine a greșit mai mult, el ori președintele ce durmea pe când el cetea?

Trăiască Vajda!

Sfârșitul săptămânii trecute ne aduse pe ne-așteptate o știre de-opotrivă cu răsunetul unei bombe ce ar fi căzut în vesperul politic din Pesta.

Dr. Vajda, care după ce a cetit cunoscutele poezii supărătoare în dietă, n'a mai mers în dietă decit odată, — Vineri în 7 Iunie a mers de nou. S'a iscat dintr'asta un scandal, ca și care nu s'a mai văzut nici în dieta din Pesta, — despre care cetitorul află pe larg amănuntele mai jos.

Aci facem numai judecarea pe scurt a lucrului. Și judecata noastră e așa: Dr. Vajda prin cetirea celor două poezii în dietă, și apoi prin venirea sa de nou în mijlocul furioșilor pătași, — a făcut politice grupului român din dietă, cu mult mai mari servicii, decit dacă, fără acele „poezii”, ținea zece discursuri de zece ori mai mari și mai luminate' decit Apponyi!

Cine să sparie de ori-ce zguduire a clipei, cine nu să poate ridica cu gindul sus și nu-și ia osteneala a privi mai departe și cu cuvenitul singe rece, — acela rămîne oarecum zăpăcit, uluit, cetind ce s'a petrecut cu Vajda în dietă. Vinerea trecută.

Politicul cu singe rece însă, poate strînge multumit mîna îndrăznețului Vajda, căci de nici un rău nu este politice clubului, aceea ce el a născocit și a făptuit!

Nu ne identificăm cu poeziile cetite, dar' că le-a putut ceti acolo, nu-î de vină!

Trecuse aproape o lună de zile decind deputații români își spărgeau plămînile țînînd la vorbiri lungi și late contra legilor lui Apponyi! Lumea începuse a nici mai asculta ce spun. Dieta era goală. Vorba lor suna la păreții goi.

Președintele durmea, cei citiva deputați ce mai stăteau în dietă de sămîntă, își spuneau povești și făureau la planuri despre spectaculele lor de fericire. Cei mulți să retrăseseră prin vesperale de pe delaturi și s'au gău din fagurii ce le stau nainte.

Trebuia acestor trintori un trezitor, un îndrăzneț, care să

dee cu o peatră în vesper, că prea își băteau joc de lupta naționalităților, nevrînd nici macar să asculte sincerele și temeinicele plîngeri, cari erau glasul plîngător și protestător al unui popor întreg!

Acest lucru l'a făcut Dr. Vajda. El a dat cu piatra între vespii ce întorseseră spatele unei chestii mari și își băteau joc de ea și de dreptatea ei, prin țînuta lor.

În clipa următoare, mîne-zi, toți bungarii și vespii veniră de prin cuiburile lăturănice, în sala mare a dietei, zinzăind furioși și mușcători!

Iar lumea mare, care și ea să aproape plictisise de dezbateră din dieta ungurească, să trezi de nou și își îndreptă privirea într'aci, să vadă ce e?

Și să porni zvonul și zgomotul și ferbea și zurnzetul vespiilor!

Și auzirăm păreri peste păreri. Unii apărînd pe Vajda, alții înjurîndu-l betyarește, alții dăinîndu-l, frinco-indu-l — că ș'a, că pe dincoalea, că Vajda „a greșit”...

Cum a greșit? Ce a greșit? Că a cetit o poezie obraznică ungurească la adresa Românilor și una răspunzîndu-i cu aceeași măsură la adresa Ungurilor? Dar' bine, cine-î mai de vină: acel ce cetea, cam încet, cele două „poezii” cu pricina, ori președintele care desemna muște pe hîrțile dinaintea sa ori durmea și nu își împlinea datoria de a asculta pe vorbitor? Că dacă președintele era la locul său, zicea: „Mai tare dle că nu te aud!” Și îl putea opri de cetit după cea dintii strofă ce nu le plăcea! Și comedia era încunjurată. Ori nu-î la fel de vinovați cei vre-o 20 de deputați maghiari ce stăteau în dietă de slujbă și să scărpinau în spate, în loc să asculte ce molitvă le ceteste afurisitul de Valach? Dacă și aceștia erau la locul lor, să burzuluiau atunci îndată și opreau cetirea mai departe! Dar' așa Vajda a cetit ca la casa goală! Apoi mai de vină e el, decit cei-ce erau aci cu stîrvurile dar' cu duhul nu?

Vajda nici n'a bănuț că ce el face, e un flucru cu mult mai de folos, tocmai politice pe care o servește și el, decum s'ar părea așa la întia vedere!

Da, căci de unde pîn'aci lumea ne omora cu tăcerea, — acum odată începură mii de glasuri a grăi despre Români și deputații lor, unii pentru, alții contra. Zece laudau pe Vajda, alții zece îl injurau.

Iar' acum că a mers în dietă și a dat privilegiu cetei de flusturați din aceea, de a face prostia uriașă ce au făcut-o Vineri, — a fost cit o luptă de luni și ani, în fața lumii, cu mijloace și cheltueli mari, și poate nu ajungeai ce ai ajuns prin pășirea aceluiași brav Dr. Vajda! Numai pe vrîmea vestitei Replice

și a vestitului Memorand lumea toată a mai vorbit și a scris așa aprinsă despre Români de sub stăpînirea ungurească, și încă cu atita cîștig de cauză pentru noi și cu mari perderi morale pentru Unguri!

Mulți bărbați și multe foi, cari după cetirea poeziilor, erau mai mult ori mai puțin contra lui Vajda, azi scriu prielnic pentru el, luîndu-l în apărare față de haita sălbatecă din dietă, și prin el ducînd veste și poveste luptei drepte a naționalităților nemaghiare din țară!

Cine să îndoește de dreptatea aprecierilor noastre, — cetească scrisese foilor pe care le dăm mai jos, din țară și din străinătate!

Mai nou: Pe cînd încheiasem acest articol aflăm că ce declarații aspre și osînditoare a făcut însuși ministrul de interne grof Andrassy asupra atacului ticălos ce s'a dat cu puterea pumnului asupra lui Dr. Vajda! O dăm întregă în dată!

Chiar și numai stoarcerea acestei osinde asupra deputaților koșuthiști din gura unui ministru de frunte al lor, — e un triumf mare alui Vajda, — pentru care ar fi putut răbda și 10 pumni în spate, numai s'o stoarcă, pe cum a stors'o!

*

Dușul rece dat de Andrassy.

Ziarul „Magyar Hirlap” publică următoarele:

„Contele Andrassy (ministrul trezilor din lăuntru ale țării) a zis înaintea unei mari cete de deputați în ambitul (gang-ul) dietei, că cele întimplăte în cazul Vajda, pe el l'au atins foarte neplăcut!

„Ori-ce ar ar fi greșit Vajda — a zis ministrul — păcatul lui nu-î poate lua dreptul de a veni în dietă! Cu atit mai puțin, că doar' regulamental (legea) dietei, îl deobligă pe deputat să vie în dietă, și croește pedepse contra acelu deputat ce să lenevește de a veni în dietă! E lucrul de neînchipuit, să facem ca în dietă să ajungă la putere dreptul brut al brațelor! Cu asta noi înșine dăm pildă contrariilor și le arătăm calea. Dar' mai ales e de neînchipuit, ca tocmai noi, care tot mereu vorbim de libertate, de constituție și de sfințenia regulamentului, să virim în dietă dreptul pumnului!

„Ceca-ce să întimplă în afara de dietă, — a zis ministrul — sau ce face cutare om singuratic, e altă treabă, decit aceea ce să face în sala de ședințe a dietei, ca oarecum cu consfințire oficioasă!

— „Lucrul să poate încă repara, a zis deputatul Farkasházi, și anume așa, că comisia de imunitate să iee treaba cit

mai iute înainte și să stabilească că dreptul de imunitate a fost aci vătămât!

— „Eu din partea mea, a răspuns Andrassy, voi vota negreșit pentru aceea, că dreptul de imunitate a fost vătămât! Altceva nu pot face, căci eu nu-î pot nici închipui o vătămăre mai flagrantă (mai arzătoare) a dreptului de deputat, ca aceea!

„Cei din jurul său — spune aci foia maghiară, — fără deosebire de partid au aprobat vorbele lui Andrassy (au pus că drept e, așa e!).

Dr. Vajda în dietă.

Haita unor patrioți cu spumă la gură, sar asupra Românilor pentru a scoate pe Vajda afară. — Incăerare. — Scandal. — Vorbe urite. — Români sunt scoși afară din dietă, cu puterea.

Vineri în săptămîna trecută, 7 Maiu n., pe cînd foile de săptămîină, între cari și ale noastre, erau încheiate și trimise la postă, ne-a venit știrea neașteptată, că în dieta din Pesta s'a petrecut între orele 10 și 11 cea mai mare blăstămăție ce să poate într'o dietă, în care șed trimișii poporului ori poarelor unei țări!

Deputații koșuthiști, aflînd că Dr. Alexandru Vajda-Voevod, deputatul cercului Ighiu, unul din cei mai luminați și curajoși între deputații români, a venit să iee parte la ședințele dietei unde e dator a merge, cită vreme e trimis acolo de voința unui cerc de alegători, — s'au burzuluiit, s'au aprins unul pe altul și s'au sufultat la săvirșirea unui scandal care s'a încheiat cu scoaterea afară cu puterea, a deputaților români ce să țineau toți cu Vajda, și s'a sfîrșit mai ales cu neștearsa rușine a dietei koșutiste din Pesta!

Iată după „Lupta”, întregă întimplarea revoltătoare:

Insoțit de mai mulți dintre deputații naționaliști, dl Vajda a intrat azi dimineață în dietă și s'a așezat la locul său obișnuit.

Era înainte de ședință și nu erau decit puțini deputați în sală. Lipsa Săcuiul Nagy György. Dar' era totuși unul cu spasmuri patriotice un Horváth Iozsef oare-care, un țîr, pentru care dlui Vajda, dacă s'ar deda obiceiurilor aziatice, nu i-ar trebui decit o lovitură de pumn pentru a-l trimite în fundul iadului!

Să încinge următorul schimb de vorbe:

Horváth (cătră Vajda). Am să te palmuesc! Cară-te de aici! Nu înjosi dieta! Am să te strivesc!

Vajda: Poftim să te vedem.

Horváth: Vînzătorul nemernic, a îndrăznit să vină în dietă! Vajda a venit în dietă! Apoi zbiară: și să repede spre Vajda:

— Dacă îți trebuie o palmă, asta poți să o capeți.

Dr. Vlad: Vino încoace! Să te vedem cine ești!

Deputații koșuthiști zbiară cu pumnii încleștați.

Dnii Dr. Vlad și Dr. Suciul îl opresc în loc pe Horváth, pe care unii deputați unguri îl i-au de braț și caută a-l mulcomi. Dar' Horváth strigă într'una:

— Nu, barátom! Fie, ce-o fi. Mai bine vreau să mă impușc pe urmă, dar' îl voi scoate de aici, îl voi palmui, îl voi călca sub picioare!!

Trecu și furtuna asta.

Intră Wekerle, fi dă mîna dlui Vajda și să oprește.

— De ce treabă a fost să vii astăzi? Nu puteați să lăsați până la toamnă? Voiți să stricați iubileul?

— Dacă am fi voit să stricăm iubileul, aș fi venit, cînd au fost la ordinea zilei legile iubulare. De altfel eu am venit, fiindcă așa a hotărît partidul.

— Eu zic să pleci. Acum sunt oamenii prea aprinși. Vino iarăși Luni.

Cu puțin în urmă a intrat Justh și a deschis ședința.

După cetirea și verificarea protocolului ședinței de Joi, s'a sculat: Eitner Zsigmond, și a zis: On-Cameră! E drept, că regulamentul nu cuprinde nici o prescriere, ca în cazul, cînd în dietă să află și un trădător de neam, dieta să-și încete ședințele. (Zgomot mare).

Preș.: Îl rog pe dl deputat să se folosească de expresii parlamentare (vorbe cuvințioase).

Hentaller Lajos: Are dreptate Eitner!

Eitner: N'am găsit altă vorbă și cer scuzele. Propun, prin urmare, ca până va fi în sală, să nu ținem ședință. (Zgomot mare).

Horváth Iozsef: Ce ne pasă de regulament! E o batjocură a națiunii maghiare cită vreme acest mișel șade aici! Mai bine abziem cu toții de mandat.

Ratkay László: Legile țării fi asigură fiecărui deputat dreptul de a să înfățișă în casa deputaților și de a lua parte la desbateri. Sunt de părerea că deputatul Vajda, cită vreme are mandat, cită vreme n'a abzis de acest mandat, în puterea legilor are dreptul de a să înfățișă în dietă. Dar' simțul de cinste, patriotismul maghiar (aprobări, zgomot), și respectul pentru națiunea maghiară, ar trebui să-î spună, să-î poruncească, să nu vină în dieta aceasta! (Zgomot.)

Căci există și patimi juste, cari, dacă isbucesc, nu pot fi înăbușite de regulamente. (Aprobări în stînga.)

M. Polit: Cer cuvînt!

Președintele: În ce chestiune?

M. Polit: În aceeași chestiune în care au vorbit și ceilalți deputați. (Zgomot mare în stînga: Șezii jos!)

Leitner Zs.: Să mai și obraznesc după toate astea! (Zgomot nefîrșit și tot crescînd).

Dr. Vlad: Onorată dietă! (Zgomot continuu.)

Markos Gyula: Obrăznicie peste obrăznicie. (Zgomot care nu mai încetează. Voci: Nu ținem ședință!)

Președintele: În ce chestiune vrei să vorbești? (Zgomot continuu.)

Horváth Gy. Marș afară, că de nu e vai de tine! (Zgomot ca în iad!)

Horváth I.: Nu pleacă asta afară! (Zgomotul urmează.)

Președintele: Trebuie să ținem ordinea de zi. (Zgomot uriaș neîntrerupt.)

Hentaller L.: Nu să poate intra în ordinea de zi. Nu intrăm în desbateri, să plece afară!!

Președintele: Ridic ședința pe un sfert de oră. (Aprobări. Zgomot

din cale-afară și iritație în toate părțile sălii.)

Ședința s'a închis. Un sfert de oră! Atîta va fi gîndit Justh, președintele, că ajunge pentru — a să face ordine după receptă koșuthistă.

Eroii mai steteră citeva clipe, să priviră, parcă voiau a să înțelege din ochi, și apoi de-odată: Hai pe ei! Urlăturile să deslătuiră din nou. Unul Somogyi, chip de mistreț, care să pusese anume înaintea naționaliștilor, porni să-și facă loc cu capul și cu umerii printre dnii Vlad și Suciul. Dl Suciul îl prinde de piept! Să împing, să hîrțuiesc.

Markos sare pe un scaun și strigă. Peste tot nimeni nu mai ia în seamă vorbele. E acum vremea faptelor, a îmbrîncirilor, a împinsăturilor!

Naționaliștii steteau așteptători. Priveau la horda, care să împingea spre dnii și parcă să așteptau, ca să răsune de undeva cea d'ntîi lovitură, o palmă dacă nu mai mult. Dar' nu. Ei s'au fost înțeles să facă totul numai prin împinsături și prin îmbrînciri.

În timp ce Somogyi căuta să străbată dinainte spre Dr. Vajda, un alt grup a străbătut pe din dos. Somogyi căpătase ajutor. Dîndrăt îl împingea acum mai mulți, ca să-î poată răsturna pe dl Suciul, care își înțepenisie picioarele între bănci. Dintre Români dnii Vlad și Maniu îl țîn cu umerii pe dl Suciul, ca să nu poată fi clătît din loc.

Pe de altă parte un alt grup de koșuthiști luînd sama, că Români să îmbrîncesc cu Ungurii puțin mai la vale, îl iau pe dl Vajda din dos, îl împing și tot îl împing, până îl scot așa cu puterea dintre scaune!

Somogyi vîzînd că nici el, nici ceata lui, nu poate străbate de Români pe dinainte, sare peste scaune și voește a să rezezi la Vajda, care în acest timp împins de celalalt val al koșuthiștilor ajunsese la ușe. Dl protopop Dr. Popovici, pe cit de blînd altădată pe atît de hotărît acum, îl prinde pe Somogyi de subsuori și-î țîne pe loc.

— Stăi! — Și stă bietul Somogyi. N'are ce face. Somogyi să zvîrcolește și vrea să se arunce din nou spre Vajda. Acum sare lîngă el Dr. Maniu și-î prinde de braț.

Dar' vine năvala din amîndouă părțile și rupe ceata mică a Românilor, împingînd pe dnii Vajda și Maniu spre coridor (ambit). Ceialalți Români sunt oprîți pe o clipă în învîlmășala din sală îmbrîncindu-să cu cei rămași înlăuntru.

Năvala koșuthiștilor să fîdeasă și să împingă spre ușe, ducîndu-i pe naționaliști aproape pe sus. Dl Vajda este împins înainte. Dl Maniu îi stă alături. Viteji își dau vorba unii altora: — Să nu-l atingei! Nimeni să nu-l atingă! Numai să-l scoatem frumușel afară.

Dar' înjurăturile curg ploaie! Un priculic pe cit de mărunț, pe atît de guraliv, notarul Ráth Endre, nu să deslipește de lîngă Vajda, chipu că îi țîne pază. Îi țîne gardă și înjură! Îl injură pe Vajda pe Români, pe Dumnezeu...

Asta merge așa, până la trepte. Vajda și Maniu înainte. Îndărăpt convoiul, vre-o sută deputați koșuthiști.

Un pretin îi aduce o trăsură dlui Vajda care pleacă însoțit de dl Maniu.

*

*

E de însemnat, că deputații din partidul popular și constituționali s'au țînuit cu totul în liniște

sub întragă hărțuiala ne-lu-nd parte la scoaterea lui Vajda.

Toată darăveră a dovedit, că era pusă la cale. — Un deputat Maghiar spunea, că l'a auzit pe Wekerle, când a ieșit din sală, după ce vorbise cu Vajda, cum li-a zis unor deputați:

— Dobjátok ki ezt az Oláhót! (Dați-l afară pe Valahul acesta!)

Așa s'a petrecut scoaterea Românilor din dieta din Pesta, — scandal despre care vorbește încă într'una toată țara, ba toată străinătatea. Noi ne spunem părerea asupra lucrului, mai sus. Acți lăsăm să urmeze o bogată spicuire prin foile mai neatâr-nătoare din țară precum și prin multe din afară de țară. Din a-celea bunul cetitor poate vedea, că această pășire alui Vajda în dietă, ne-a folosit iarăși cît o luptă uriașă de săptămîni, prin vorbiri în acea casă de — șovinisti.

Ședința de Luni, a dietei.

Pășirea deputaților români, pentru Vajda. — Vorbirea lui Dr. Maniu; — președintele dietei strîns cu usa. — Rupere între partidele din dietă în pricina cu Vajda.

După ticăloșia koșutistă de Vineri, (Sîmbătă, fiind sîrbările de încoronare, n'a fost ședință), deputații români au ținut consfătuire, în care au hotărît, că Luni, cînd să deschide iar' dieta, Dr. Vajda să nu vie la ședință, ci Dr. Maniu să ridice cuvînt în numele partidului, cerînd ca dieta să iee măsurile de lipsă contra celor-ce Vineri au călcat în picioare în chip atît de josnic, dreptul de imunitate (de a nu fi atîns și împedecat în împlinirea datorințelor sale) de deputat, alui Dr. Vajda. Că un deputat e pus sub un scut atît de puternic al legilor, că nici gendarm, nici judecător, nici nimenea din țară n'are drept a pune mîna pe el și a-l aresta, nici de l'ar vedea săvîrșind ori-ce lucru mare, că-l apără dreptul lui de imunitate, și numai după-ce judecătorul roagă dieta să ridice față de cutare deputat acest drept și dacă dieta îl ridică, are drept să-l cheme în vre-o judecată, de unde nu, nu! Ori ce-ar fi făcut. Și acum vin chiar deputații și calcă ei înșiși în picioare dreptul soțului lor de a nu putea fi atîns, și îl scot cu puterea chiar din locul unde el e mai mult ca ori-unde sub scutul celui mare drept al său! — Dacă dieta va recunoaște că s'a călcat dreptul de imunitate alui Dr. Vajda prin bătăușii ce l'au scos afară Vineri, — apoi aceia au să fie și pe-depsiți în un chip oare-care. Acest lucru avea Dr. Maniu să-l susțină și apere în ședința de Luni. Iată, pe scurt, cum a de-curs acea ședință:

Luni dimineața (10 Iunie n.) deputații naționaliști au venit, fără de Vajda, la ședință. Iată după 10 ore a luat cuvîntul dl Dr. Maniu. Dsa cu multă istețime și cu o mindră bărbăție cere dietei să constate, să declare ea însăși că în ședința de Vineri trecută a fost adînc încălcat dreptul de imunitate al deputatului Dr. Vajda, care a fost batjocorit și scos cu puterea afară de o ceată de deputați koșutiști fiind prin asta împedecat de aș-i împlini slujba cu care l'au onorat alegătorii săi, cînd i-au pus scrisoarea de deputat în mîna.

Dreptul de imunitate a lui Vajda — zice Dr. Maniu, — l'au călcat

acei deputați cari au pus mînile pe el și l'au împins, ca să iasă afară; și a călcat președintele care n'a întreprins a opri silnicia ce acei deputați o făceau dlui Dr. Vajda, împedecîndu-l prin asta de a-si putea îndeplini slujba sa de deputat; și a călcat însuși major-domul dietei (paznicul, slujbașul anume pus pentru ținerea bunei rînduiri în dietă), care, cînd i-s'a cerut să întrevină numai atîta a zis: „nimenea să nu deie în el“, — da scoaterea lui afară nu a oprit! Și s'a călcat regulamentul dietei, cînd președintele, fără a ținea prescriese lui, a închis ședința din chiar senin, par'că anume ca să se atace Vajda!

Arată părerea de rău a deputaților naționaliști asupra întîmplării dar' crede, că atît guvernul, președintele, cît și dieta, vor osîndi după-cum să cuvine și vor vesteji purtarea acelor deputați cari uitîndu-și că să află în sfatul țării, au atacat în chip așa de sălbatic pe un singur deputat, care cu nimic nu a dat privilegiu nimenui ca să-l batjocorească. Chiar și dacă ar fi fost vinovat — zice d-sa — atunci regulamentul dietei are prescries felul de desnodămînt al acelei vinovății.

Dar' cu batjocorirea deputatului Dr. Vajda a fost batjocorit întreg partidul, ba mai mult, întregă națiunea românească!

Deputații naționaliști aprobă și bat în palmi, iar' cei 48-iști fac un zgomot de nu să mai aude nimica și strigă:

— Afară cu toți Valachii!
— Nu este aici altă națiune decît cea ungurească!
— Și pe tine, trădătorule, o să te dăm afară!

Președintele sună clopoțelul și-l face pe domnul Dr. Maniu, băgător de samă că nu-i iertat să vorbească de „națiune românească“, că în țara asta numai o „națiune“ este, cea ungurească, iar' popoarele singuratică sunt „naționalități“.

Dr. Maniu: După cele petrecute cerem ca întreagă treaba cu Vajda, să fie trimisă la comisia care supraveghează peste dreptul de imunitate al deputaților, ca acela să nu fie știrbit; și comisia aceasta să judece pricina și să primească însărcinarea că în cel mai scurt timp să raporteze dietei despre judecata ei. Roagă apoi pe președinte ca să iee măsurile de lipsa ca de aci încolo nici un deputat să nu mai fie împedecat în folosirea drepturilor lui și să miră că președintele nu s'a pus la mijloc pentru apărarea dreptului de deputat a Drului Vajda!

— Pentru cazul cînd nu s'ar face pașii de lipsă întru apărarea deputaților față de ura și dujmănia ce s'a ivit la uni (48-isti), partidul naționalităților va privi de aci încolo dieta de știrbită și hotărîrile ei, după formă, neobligătoare! Partidul naționalităților dela hotărîrea dietei în această treabă își face afirmătoare ținuta sa mai de parte. Că ce va face, să va vedea. Acum așteaptă ce va hotărî comisia și dieta!

Răspunde președintele Iusth: că în regulamentul dietei nu e nici un paragraf, care că-i deie dreptul a să folosi de puterea armată pentru potolirea patimilor unora ori altora.

Dar' răspunsul asta e cea mai viuă dovadă că președintele nu numai a suferit ca să se întîmple cele din săptămîna trecută (Vineri) ci acum vrea să-și mai și apere fi-corii.

Dr. Maniu: răspunde președintelui dîndu-i o zdravănă lecție. — Atunci cînd am cerut președintelui să apere dreptul deputaților aici în dietă — zice, — nu m'am gîndit la puterea armată — ci m'am gîndit la vaza la trecerea, ce trebuie să o aibă președintele unei diete înaintea deputaților aceleiași. Dacă președintele dietei are vază înaintea dietei o poate pune la mijloc ca să apere drepturile deputaților. Și ar fi foarte trist cînd pășirea la mijloc a președintelui ar rămînea nesocotită!

Asta ar dovedi-o că nu are trecerea și vaza, ce ar trebui să o aibă și atunci nici nu ar mai avea înțeles ca să țină slujba, care purtată de el nu-i cinstită din de-ajuns, ci atunci ar trebuie să se mulțumească din ea lăsînd loc altuia, care să aibă vaza și puterea de lipsă!...

Președintele a înghițit, schimbind la fețe, amara picătură, iar' deputații naționaliști au aplaudat pe vrednicul și iubitor lor vorbitor, iar' de pe băncile deputaților unguri s'au auzit strigăte:

— Asta-i mai rău și decît Vajda!

Președintele a spus că da, trimite toată pricina înaintea comisiei de imunitate, spre judecare, cum cere dl Dr. Maniu. Dar' fiindcă s'a cerut, ca aceea comisie să vie cu judecata în termen scurt înainte pus, ori să vie cînd ea o poate sfîrși, — asta o pune la vot.

Cu propunerea Românilor au votat și partidul popular și o parte din Andrașiști, de toți vre-o 60, iar' contra vre-o 78, — și așa nu s'a pus comisiei termen fix și scurt.

Ședința de Mercuri.

În ședința din 12 Iunie (Mercuri) dep. V. Goldiș a interpellat pe ministru de int. că de ce a desființat Reuniunea măestrilor zidari, cari intraseră ca despărțămînt deosebit în marea organizație socialistă?

Ah! Atitea le-a trebuit patrioților, să vadă pe naționaliști luînd în apărare pe socialiști! Au făcut o gălăgie, un zgomot, o țigănie cum numai ei știu! Injurau la toți naționaliști, cari însă nici ei nu să dădeau, ci Goldiș și Dr. St. C. Pop le strigau în față: că în țara asta e mai rău ca în Rusia! Vom da amănunte.

Inimile bune răspund.

— Pe altarul culturii rom.

„Prin școală să asigură viitorul.“
Dr. I. Lupas.

În săptămîna din urmă au sosit următoarele dăruiri pentru Sionul nostru:

- Ioan Perian, preot Criștior, din ofertul de K. 200 a depus, cor. 100.—
„Economia“ institut de credit în Cohalm din ofertul de 200 K., a depus 100.—
„Jiana“, institut de credit Petroseni 50.—
Dr. Cornel Moldovan, med. în Băița din ofertul său de K., 200 restul de Reuniunea română de cîntări și muzică din Boeșă montană 50.—
Nicolae Tebieș și soția sa Maria, plugari în Criștior 30.—
Nicolae Popescu, preot Lungsoara, din ofertul de 200 cor. solv. 40.—
Ioan Manovicu, comerciant Abrud, 10.—
Telente Butean, Șomcuta mare 5.—
Traian I. Magier, preot Săturău 10.—
Teodor Feier, plugar, Zeldiș 10.—
Biserica gr.-or., Zeldiș, 10.—
Biserica gr.-or. Săturău, 10.—
Arcadie Caciucă, dir. domeniul, Cil, 5.—
Savu Dorca, Inv. Zeldiș, 5.—
Atanasie Florea, plugar Zeldiș, 4.—
Ristea Vesa, plugar Zeldiș, 2.—
Ioan Bota, Petresti, 2.30
Colonia română din Serejevo prin Teodor Filipescu chimist, 50.—
Dr. I. Maior, cand. de adv. Orăștie prin „Economul“ din Cluj, 3.56
Dr. Petru Span, prof. sem. Sibiu dela conf. învățătorilor. din Hărăștaș. 31.—

- Iudita Oprîșiu, Sibiu, 2.—
E. Moldovan Dorna Kandreny, 1.—
D. Gavrilescu, Dorna Kandreny, 1.—
R. Căndrea, Dorna Kandreny, 1.—
I. Bruju, Dorna Kandreny, 1.—
Daruri curate! Fiți preamărite! Asemenea toți cari vor închina pe altarul culturii române!

T. Liviu.

Ce scriu foile

despre scoaterea lui Vajda din dietă.

„Az Ujság“ dela 8 Iunie scrie despre scandalul din dietă următoarele:

„Are dreptul, cel-ce e proprietarul unui mandat de deputat, să vină la ședințele Camerei? Nu numai că are dreptul, dar' dacă nu să vină, trebuie să-și ceară iertare a nu veni.

Au dreptul domnii deputați de-a hotărî în casină, cu cine au să stea împreună în dietă, ori nu? N'au drept!

Are drept președintele de-a recunoaște patima ca un lucru mai mare, decît dreptul de imunitate și datorita deputatului? N'are.

În urmă ori-ce figură ar fi acest Vajda, deputații cari și-au vîrsat năcăzul asupra-i astăzi, au vătămât adînc cîntea dietei“.

Organul socialist „Nepszava“ dela 8 Iunie scrie sub titlul „Reichsrat“ ul maghiar“ între aitele:

„Cel-ce a urmărit cu luare aminte desbaterile de astăzi ale dietei și-a cîștigat credința că cel mai bun atestat al unui deputat maghiar, este pe lingă un cap sec, cutezanța unui bandit și puterea corporală a unui comedieș de circ... „Dacă s'ar fi petrecut aceste lucruri în „Reichsrat“ ul austriac de pie memorie, cum ar fi isbucnit iarăși mîndria din peptul patrioților! Ce fel de hohot de bucurie diavolească, ce fel de dispreț ar fi străbătut coloanele foilor maghiare burgeze! Chiar și fața literelor ar fi rinjit, și literele ar fi știut să privească cu dispreț la acei oameni neculți, cari intr'atît au știut să batjocorească de-odată ființa lor de deputați și dieta țării lor. Așa ceva numai în parlamentul austriac e cu putință — scriau pe atunci.

„Cum-că dieta maghiară, acest parlament de analfabeți (cari nu știu nici ceti), a decăzut la nivelul unei cîrcime și cum-că gentleman-ilor, cari ici colea să mai abat și în dietă, li-a fost destul o gidilitură, ca să izbucescă din ei mahalagizmul, spre acest scop să recere necultura și bătărănia acelor demagogi, cari șed în parlamentul de clasă!

„Ca să arunce afară din dieta maghiară pe un deputat, pentru-că vederile lui să împotrivesc părerilor clicei maghiare dominante, se recere nerăbdarea fanaticilor stupizi precum și răsfațul, provocat prin spiritul de clasă al acestei clice din dietă, pe care o îmbată mai mult decît rachiul, știința puterii sale...“

Ziarul vienez „Die Zeit“ să ocupă în numărul de Sîmbăta la loc de frunte cu scandalul din ședința de Vineri a dietei. Iată ce zice între altele numitul ziar:

„Purtarea cu totul tot dejositoare a deputaților koșutiști nu să poate în deajuns înfieră!

Căci Vajda nu are numai dreptul ci și datorința de-a veni în dietă, datorința față de alegătorii săi, cari i-au votat încredere. Un astfel de vot, care formează temelul fiecărui mandat, trebuia să fie respectat! Asupra dreptului de-a avea loc și vot în parlament, nu poate judeca nici cînd puterea brațelor! O astfel de pășire produce numai martiri...“

„Die Zeit“ crede că astfel de lucruri nu se vor mai repeta, căci — zice „Zeit“ — să va ajunge și în

Budapesta la credința că chestiuni naționale, nu să pot deslega nici prin înjurături, nici prin puterea brațului!...

Ziarul „Deutsche Zeitung“ să ocupă pe larg cu scandalul de Vineri și după-ce înferează după vrednicie purtarea scandalosă a deputaților koșuthiști, ajunge la următoarea încheere:

Majoritatea maghiară a dietei ungare a nimicit de fapt cu forța, printr'un act de ne-mai auzită brutalitate, un mandat de deputat. Această încălcare obraznică a constituției, s'a întîmpat sub ochii Regelui apostolic, care să afla de eri seara în palatul său din Buda, pentru a serba jubileul de 40 ani a încoronării sale. Regele sa jurat pe constituție (legile conducătoare a țării): ipoate dînsul să privească liniștit cum să batjocorește în fața sa această constituție?... Noi credem că nu! Dieta ungară și-a pierdut din această clipă dreptul de-a să numi un corp-legiuitor, majoritatea dietei stă osîndită moralicește în ochii fiecărui om cinstit; în ochii fiecărui politician-jurist a încetat titlul de drept public al acestei diete!

„Arbeiter Zeitung“, organul socialistilor publică un articol de fond intitulat „Ședința solemnă“, în care critică cu asprime dieta ungară. Articolul sfîrșește spunînd că din toate punctele de vedere, Wekerle este de osîndit pentru acest scandal!

„Volksblatt“ are un articol intitulat „Politică de Huni“, în care acuză pe Wekerle și pe guvernul pentru scandalul cu Vajda.

„Vaterland“, care cînd cu primul scandal se pronunțase contra lui Vajda, îl ia de data asta în apărare cu multă căldură! Ziarul spune că nici nu e de mirare, că asemenea lucruri să petrec în dieta ungară, din care fac parte tot soiul de indivizi pătați.

De asemenea au lungi articole ziarele: „Allgemeine Zeitung“, „Extrablatt“, blamînd parlamentul unguresc.

„Neue Freie Presse“ descriînd scandalul, să silește să rămîna nepărtinitoare. Cu toate acestea nu să poate feri a nu li-o spune și iubitorii săi politici maghiari, că ce ce au făcut, e — sălbătăcie și scandal nerușinat.

„Pester Lloyd“ din acea zi, scrie următoarele despre scandalul din dietă:

„El (Vajda) ar fi putut în cele din urmă să se mai țină cîva timp departe de dietă și să mai aștepte până va crește iarăbă asupra uritei afaceri.

„Dar' la purcederea de astăzi nu e vorba de personalitatea dlui Vajda, ci în primul rînd de demnitatea (vrednicia, bărbăția) dietei maghiare, care nu e iertat a să vătămă nici chiar într'o clipă de minie pătimasă, și apoi e vorba de un însemnat drept al reprezentanței poporului, care în toate împrejurările trebuie păstrat!

„Demnitatea parlamentului ungar recere de sigur, ca o mare mulțime, care are mijloace de putere morale în deajuns să nu să coboare la rolul unei adunături răzburătoare față cu un singur om, spre a-și arăta minia sa. Și mai cu seamă nu ieste iertat unei majorități maghiare, de a face această față cu un deputat al naționalităților, căci chiar și o pedepsire îndreptățită să talmăcește aicia ca ură! Și afară de aceasta trebuie ca parlamentul ungar, mai mult ca ori și care altul, să se gîndească la integritatea vazei sale, căci aproape numai în parlament își au rădăcina razimurile de putere ale țării!

„Și noi vorbim de un lucru însemnat al dreptului poporului căci fără îndoială e legat un mare interes de aceea, că unui cerc electoral să nu i-să ia cu puterea silința de a trimite pe un bărbat ales al său și al incre-

derei sale, în dietă! Legea stabilește cazul, în care să poate lua unui cerc pe un timp oarecare acest drept: dar' este o pășire hotărît nelegiuită dacă să siluește reprezentantul legal al unui cerc în dietă și dacă este împedecat de a-și împlini chemarea!

N'are nimeni dreptul de a face să suferă un cerc electoral pentru aceea, că este reprezentat prin un deputat, care nu place unui sau altui partid!

După toate acestea nu ar fi suferit nici o scădere dieta, nici trebile de obște ale țării, dacă domnii, cari s'au năpustit atît de aprinși asupra amîntului deputat, și-a r fi pus frîu apînderii lor.“

Ziarul „Budapesti Napló“ scrie sub titlul „Dreptul pumnului în dietă:

„Cu cîtă măreție au primit erimuncitorii pe monarch, care vine să sîrbeze jubileul de 40 ani dela încoronarea sa! Astăzi datoriti de legi au pătat strălucirea sîrburilor jubulare cu un scandal, care va ridica scriba întregii lumi civilizate.

Au dat afară pe un trădător de patrie, spun ei cu mînărie, trădător de patrie, deși era unul din membrii de frunte ai dietei. Dar' „trădători de patrie“ au fost și sunt în ori-ce parlament. În parlamentul englez sunt Olandezii, în Germania Franzezii din Alsatia și Lorena, Danezii și Polonii, în parlamentul republicii franceze sunt membrii partidului monarchist... Cu toate acestea nici n'au fost nici odată împedecați în timpul funcțiunii lor parlamentare. Discursurile lor au fost ascultate, părerile lor desbătute, atacurile lor respinse, dar' nimănui nu i-a trecut vre-odată prin gînd să-i dea afară. Insuși deputații parlamentului ungar au violat dreptul lor de imunitate! Deputatul Vajda a fost dat afară, fără ca părerile lui să fie ascultate. Dreptul pumnului a fost ocrotit de dreptul de deputat. N'au văzut ei că și el are dreptul la locul său în sala ședinței, în baza dreptului poporului care l'a trimis?

Fără nici o altă vină decît aceea a politicii sale naționale, sute de deputați au tăbărit asupra lui cu înjurături și l'au dat afară, lovindu-l cu piciorul.

Diesă ungară a ținut să înceapă sîrbările jubulare a Domnitorului cu un scandal rușinos...“

UNELE—ALTELE

De ce nu e iertat tinerilor români a face politică?

În marea mișcare de protestare a poporului român contra legilor școlare ale guvernului, tinerimea română și-a luat partea sa de muncă cinstită, mergînd pe unde i-s'a cerut, spre a duce veste poporului și a-l invita la adunări, apoi în ziua adunărilor ținînd ordinea de lipsă, vorbind, însuflețînd.

Ar fi vai de viitorul nostru, dacă tinerimea noastră nu așa ar face.

Printre sutele și sutele de tineri români ce au luat parte la aceste mișcări, s'au aflat, în chip firesc, număroși tineri ce cercetează încă școlile înalte, universitățile, din țară, căroro însă și conducerea acelor universități le recunoaște dreptul de a face politică și a lua parte la mișcări politice, fiind ei nu mai mulți copii tineri, ci bărbăți tineri, cu diplomă de maturitate, și fiind numiți de chiar mai marii lor; cîvi (cetățeni) universitari.

Totuși ce ne fî dat să vedem în aceste zile de turbat șovinism al politicei maghiare? În 31 Maiu n., șase tineri uni-

versitari romani dela universitatea din Cluj, au fost citați înaintea senatului universitar, și, în fața tuturor profesorilor dela facultatea de drept, au fost dojeniti pentru-că au luat parte la mișcările de protestare a poporului român contra legilor școlare a guvernului.

Cei șase tineri sunt: dnii Coriolan Pop, student în drept, pentru că a luat parte în fruntea poporului la marea adunare de protestare din Orăștie, Iuliu Dan, Aurel Fulea, Emil F. Negruțiu, Aurel Milea și Remus Furdui, pentru-că au luat parte la adunările din partea locului, care de unde e. Și ci-că să așteaptă pedepsirea prin dojană ori și mai aspră, a alor încă 5 tineri romani și 2 socialiști.

Și știți, mă rog, ce li-a spus rectorul dogenitor, tinerilor? Le-a zis cam următoarele:

„Tinerilor universitari, ca cetățeni (civi) universitari, le stă în drept a să amesteca în politică, a lua parte la orice mișcări politice, — dar' dvoastră ați greșit, că ați luat parte la o mișcare politică care e de osîndit, e păcătoasă, în însași ființa și în temeiurile, în țintele ei!“

Auzi dta înțelepciune!

Dar' ia întrebați pe un politic koșuthist, că politica cărui altui partid nu o ține el de păcătoasă? Pentru koșuthist e nemernică politica făcută aici în țară de liberali, de poporali, de naționaliști, de socialiști, în Austria cea făcută de Lueger-iști, de Cehi, de naționaliști Nemți și de toată lumea! In același fel pentru fiecare partid politic, politica tuturor celorlalte partide e „păcătoasă“.

Dar' aici dl rector nu asta avea să desvoalte, ci aceea, că au drept universitarii a face politică ori nu au? Au! Ei, apoi dacă au, de aci încolo nu să mai ține de nasul nimănui, nici chiar de al rectorului universității, că ei ce fel de politică fac! De-ar fi în țară un partid republican ori revoluționar chiar, — e partid politic, și a face parte din el, pentru un universitar nu e crimă! Poate intra în acela și poate lucra pentru el!

Căci partidul politic să întemeiază pe o idee, pe un gând mare, pe un plan chibzuit. Acel plan poate fi ori bun ori rău pentru locuitorii țării, pe care partidul îi chiamă sub steagul său.

De-o fi spre răul poporului, de-o fi un partid întemeiat pe o idee proastă, născută moartă, și așa nu o să alerge nimenea sub steagul lui, — și va peri de sine.

De-o fi spre binele poporului, și așa poporul o va sprijini și are drept la viață!

Și oare ideea partidului național român, sub steagul cărui stă zid un popor de 3 milioane dintre locuitorii acestei țări, și care n'are în programul său nimic spre răul poporului, nici al țării, ci numai spre binele lor, — de ce ar fi osîndită de luminații apostoli ai șovinismului din Cluj, cari ca ocupație laterală mai sunt și profesori universitari?

Prin motivarea dvoastră, dlor fabricanți de șovinism, n'ați dat de loc dovada judecării superioare, ce s'ar aștepta dela adevărații profesori universitari!

Ce voia M. Sa?

Voia să cheme El la sine pe Episcopii nostri!

„Lupta“ are din când în când știri dela un corespondent al său din Viena, care să vede a avea bune legături prin cercurile politice și poate afla multe lucruri pe care nu ficine le poate găsi. Așa de pildă „Lupta“ a fost cea dintii între foile din Pesta care a aflat că M. Sa va întări legile școlare. Foile ungurești după ea au dat și ele știrea, care s'a și adevărit.

Acum „Lupta“ are iarăși o știre interesantă pe care o dăm aci și noi cetitorilor nostri.

Maiestatea Sa, fiind tare nedumerit asupra „folosului“ pe care îl va aduce țării noua lege a lui Apponyi, mai ales în urma pășirii și scrisorilor Arhiepiscopilor români, avea de gând să amine întărirea a celor legi până după iubileul de încoronare ce avu loc în 8 Iunie în Pesta, și avea de gând să cheme Maiestatea Sa la Sine pe Arhiepiscopii români ca să audă dar' și din rostul lor, aceea ce în parte aflase din scrisorile de protestare a lor înaintate la Cancelaria de Curte.

Asta atîta supărase pe ministri unguri, că la o cină a lor, Apponyi spuse că să audă toată lumea, că de nu li-să întărește legea, apoi nu numai el pleacă din ministeriu, ci toți. „Împreună am venit, împreună ne vom duce!“ — a strigat Apponyi.

Maiestatea Sa și-a făcut atunci socoata: De-i silește să plece acum, să retrag ca „eroi naționali“ și legea de vot universal iară să înfundă în norii viitorului nesigur. A întărit dară și aceste legi ca să fie înlăturată ori-ce pedecă de a veni acum guvernul cu legea despre vot universal!

Pe acesta apoi de nu l'or face cinstit ca în Austria, atunci va urma adevărată încordare între Coroană și koșuthiști și va putea urma căderea acestora dela putere.

NOUȚĂȚI

Nu-i grație! La toate jubileurile mari, cum fu și jubileul de 40 de ani a încoronării M. Sale, să dau iertări celor osîndiți. In deosebi osîndiții politici să slobod toți afară și în parte și cei pentru fapte rele ordinare.

Guvernul lui Koșuth s'a arătat și aci ceva extra. N'a propus Maestății Sale liberarea osîndiților politici, naționaliști și socialiști, ci numai alor vre-o 200 de osîndiți ordinari.

Cită micime de suflet!

DL N. Iorga a fost ales la Iași deputat cu program poporal. Trăiască alegătorii și alesul!

M. Sa a plecat. Pentru jubileul de 8 Iunie n. al încoronării Maestătea Sa a venit la Pesta și foile spuneau că va sta până la sfîrșitul lui Iunie tot aci. După ce a sosit, au scărîțat rămînera Sa la 8 zile. Cînd la adecă, Maestătea Sa așa de bine s'a simțit în mijlocul koșuthiștilor, că abia a stat trei zile și în a patra a și plecat acasă la Viena! — Asta așa i-a atins pe patrioții din Pesta, că, de pildă, „Bud. Hirl.“ minios scrie un articolu așa de nerușinat despre plecarea Domnitorului, că e ca o zvirire cu piciorul după el!

Principele moștenitor de tron, a stat în Pesta abia jumătate de zi!

Pentru iubileul M. Sale a venit la Pesta și Principele moștenitor de tron Francisc Ferdinand d'Este, viitorul împărat și Rege. A mers alături cu Maiestatea Sa în biserica Sfîntului Mathia, unde s'a făcut slujbă dzească pentru M. Sa. A servit Arhiepiscopul Samassa de Agria, ținînd vorbirea sărbătorească, cam

papricată și pintenată, dînd ic-colea lecții Domnitorului, cum trebuie să fie. După slujbă M. Sa a dat mână cu Arhiepiscopul și cu alți mari domni, dar' Principele moștenitor, nici de vorbă n'a stat cu ei, ci a mers la curte și încă în aceeași zi cu trenul de după prînz a plecat napoi la Viena. Și sosise numai în acea zi dimineața. Toți au rămas mirați de purtarea mult grăitoare a Principelui și de plecarea lui așa repede din Pesta.

Maestătea Sa, vrea să știe ce-i cu afacerea Vajda. Foaia de curte „Fremdenblatt“ spune, că M. Sa, înainte de a pleca din Pesta a chemat pe ministrul Wekerle înainte și i-a cerut raport în afacerea Vajda!, arătînd că o cunoaște și ține samă de ea! La cele spuse de Wekerle M. Sa a rămas tăcut, fără nici o vorbă de aprobare că doar e bine ce să face! Iar' întors la Viena, M. Sa a dat poruncă cancelariei Sale de curte, ca îndată ce este ceva nou în cauza Vajda, să-i aducă știrile.

Manevrele din ăst-an ale corpului 12 (ardelean din Sibiu) de armată vor avea loc între orașele Blaj, Dicio-Sîn-Martîn și Ocna-Sibiului.

Urmările duelului dintre dl A. Kiss, candidat de avocat și între redactorul Malász, cel care să făcuse de ris, mai zilele trecute, cu „Dumnezeul ungurilor“ a fost că: tribunalul din Deva a osîndit pe redactorul ungur Malász la 2 zile, iar pe dl Kiss la o lună arest de stat.

Ex-redactorul Malász, poate fi mîndru că de astă-dată i-a ajutat mult „Dumnezeul ungurilor“.

Ziariști români ardeleni, decorați.

Juriul împărțitor de premii dela Expoziția din București, a împărțit și pe citiva ziariști români dela noi cu un semn de recunoștință, de bună prețuire, pentru conlucrare întru buna reușită a Expoziției. Anume ca colaboratori au primit „Medalia de aur cu diplomă specială“ următorii domni: Dr. Aurel Murășianu, directorul ziarului „Gazeta Transilvaniei“, Brașov; Teodor V. Păcățian, directorul ziarului „Telegraful Român“, Sibiu; Ioan Russu-Șirianu, directorul ziarului „Tribuna“, Arad; și Dr. Valer Braniște, directorul ziarului „Drapelul“, Lugoj; iar „Medalia de bronz“ dl A. C. Domșa, directorul „Unirei“ din Blaj.

Un soldat pentru Brad. Ne-a căzut foarte bine cînd zilele astea a venit în redacția noastră tinărul soldat Nicolae Stanciu din Lăncrăm (lingă S. Sebes), și ne-a spus, că cetînd cum oamenii buni să simt îndatorați a jertfi cite ceva pentru gimnaziul din Brad voește și dînsul să-și trimită un mic prinos, după putință. I-am pregătit mandatul postal cu care a trimis și dsa 2 cor., pentru fondul de urcare al gimnaziului. Tinărul a plecat apoi la Herculesbad unde e trimis pentru a-și vindeca reumatismul ce i-a atins un picior. Ii dorim întoarcere cu sănătate și pilda lui de inimă bună pentru neam și cultura românească, să fie urmată de mii și mii de fați Români, cari au prîndere mai bună ca un soldat tinăr, care are puțin și totuși jertfește și el ceva cu drag pentru mărșul scop.

Procesul otrăvitorilor dela Sat-Cnez s'a isprăvit. Luni în săptămîna asta li-s'a cetit vinovaților osînda, care sună: Sava Vuiciu a căpătat 15, Varioșan Pavel 6, Marta Petroman 6, femeia lui Nic. Glas 5 și jumătate și Nicolae Olasz 5 ani de robie grea. Vasa Ardelean și ortacii au fost scoși de sub urmărirea legii și lăsați slobozii.

Apărătorii osîndiților au înaintat cereri de ușurare a judecării

Cetatea-de-baltă pentru Brad. Inteligența romără din Cetatea de baltă și jur' invită la petrecerea de vară, ce va aranja în 24 Iunie (a 2-a zi de Rusali) în hotelul „Crucea de aur“.

Venitul curat este destinat în folosul gimnaziului român din Brad. Oferte marlinoase se primesc cu mulțămîță și sunt a se adresa On. domn Miron Dascăl preot în loc (Kükülvár) și se vor cuita pe cale ziaristică.

Reuniunea fem. gr.c. din Zlatna invită la petrecerea ce arangează a doua zi de Rusale în „Coasta oprită“. Intrarea 1 cor. Invitări separate nu să fac.

Dr. D. Moldovan, avocat nou, și-a deschis cancelaria în Sebeșul săses. str. Siculorum 8.

„Sambata morților“, frumoasa dramă din popor în 5 acte, anunțată din partea Secției Industriale a „Reun. econ. din Orăștie“, că să va preda pe sf. sărbători ale Rusaliilor, s'a aminat pe ziua de 16/29 Iunie a. c. — Rugăm on. public să ia știre despre această producție și să ia atunci parte cit de număros.

Comitetul.

Morala la Americani.

Sănătos în toate ale sale să vede a fi statul acela ce face lumea să vorbească despre el ca despre o altă lume, mai minunată ca a noastră, zis „Statele Unite ale Americiei“. In cele economice, bănești, materiale, acolo stările sunt mai sănătoase ca ori unde în lume. De o sărăcie jalnică a poporului ca pe aiurea nu e vorbă.

Dar' sănătoase sunt și legile lor cari supraveghează asupra vieții morale — sufletești a locuitorilor țării. Acolo cea mai mică necuviință, publică, să pedepsește foarte aspru și ori-ce abateri dela morală, să urmăresc greu.

Dovadă e și faptul mai nou, că poliția din New-York a arestat zilele trecute pe directorul unei opere (teatru cu cîntări) de acolo, pentru-că teatraliștii lui au jucat piesa „Salome“ de R. Strauss, operă în care sînt multe scene (arătări, vederi) nemorale, necuviințioase, și teatraliștii în jocul lor au fost așa de îndrăzneți în arătarea scenelor cam obraznice, că au stîrmit disgust, scribă, la privitori. Și directorul și jucătorii vor fi aspru pedepsiți.

Unde ai auzit așa ceva în mîndra noastră Europa? In orașele vechi și mari ori „moderne“ ale acesteia, piesa „Salome“ e repetată de nesfîrșite ori, fără să-i pese vre-unui ministru, că femeile tinere ori bărbății tineri, cari merg la teatru ca să vadă zbiciuirea moravurilor rele, aci le învață ori le hrănesc, le înaripează!

Dar' du-te numai în Budapesta în Ūs-Budavár-ul ei, cu teatru și scene rămase ca aducere aminte de milenii morale nemernice, spurcate, și să arată pentru bani? Cui rate porcării. Și le privesc mii de inși cu „plăcere“ și poliția e de față și poate și vre-un ministru mai neputrezit de boale, ori cocoa-ne din familiile lor ori umbătoare în familiile lor, — dar' unde auzi să se ciatine un fir de păr pe capul celui ce negustorește cu porcării în inima țării stricînd mii de inimi, — și de acolo le răspîdesc și mai departe în țara întreață.

E de 'nzadar! Lumea nouă, America, ar trebui pusă ca model înaintea ochilor înpăingentei Europe; nu numai ca izvor de mari ciștiguri, ca înflorire materială neajunsă, ci chiar și ca curățenie a legilor și a grijei asupra bunelor moravuri.

Ofert de căsătorie.

Un oficiant în etate de 46—50 ani cu salar anual de 1400 cor. și cu drept de penziune, tată a 2 copii, voină a să căsătorii de nou — împedecîndu-l afacerile oficioase a lipsi timp mai îndelungat din cancelarie, caută pe aceasta cale o femeie văduvă fără copii, trecută peste 40 ani, ori și o fecioară mai în etate și cu stare corăspunzătoare.

Reflectantele să se adreseze la redacția acestei foi, de unde epistolele să vor expeda la locul destinat. Acelea cari posed limba maghiară ori germană vor fi preferite. Să garantează cea mai mare discrețiune.

1—2 (115)

Emulziunea Scot

e în calitatea sa totdeauna asemenea, deoarece la prepararea ei să folosește totdeauna numai lucrurile cel mai bune, ce se poate procura cu bani, dexteritate și îngrijire. Să folosește la Emulsiunea Scot exclusiv numei cel mai fin oleu de ficat de peste norvegian și celelalte părți constitutive asemenea sunt totdeauna numai în calitate de clasa primă. Nu-i deci mirare, că puterea așa extraordinară nutritivă și vindecătoare a Emulsiunii Scot află la domni medicii cea mai bună apreciere, cari o și prescriu foarte adeseori pentru tineri și bătrîni ca mijloc excelent de întărire contra slăbiciunilor de tot felul. Emulziunea Scot întrece mult în putere de efect oleul comun de ficat de pește.

Sămnul că „Emulziunea-Scott e originală, e marca „pescarul ducînd pe spate o știucă mare“.

Emulziunea-Scott

(37) 16—28 să capătă în toate apotecele. Prețul sticlei originale 2 cor. 50 fl.

„PROGRESUL“

institul de credit și economii în Ilia.

Aviz!

„Progresul“, institut de credit și economii în (Ilia-Murășană) Marosillye, începîndu-și

activitatea primește depuneri spre fructificare cu 6%.

Darea o solvește institutul. Domni acționari cari solveșc ratele nainte de terminul fixat, primesc 6% din ziua solvirii.

Ilia-Murășană, la 27/5 1907.

1—3 (100)

Diracțiunea.

Cele mai bune coase pe lume sunt coasele »Bur« și »Japoneză«. Aceste coase sunt pregătite din oțel Svedian și se trimit numai cu garanță.

Fiecare bucată care nu convine să schimbă gratuit.

Prețul coaselor:

75 cm. 80 cm.

1 frt. 10 cr. 1 frt. 15 cr.

85 cm. 90 cm. 95 cm.

1 frt. 20 cr. 1 frt. 30 cr. 1 frt. 35 cr.

Adresa exactă:

Grauer Mihály

Köbánya 13.

Tot de acolo se pot procura cele mai bune bricuri, prețul 1 frt 20, 1 frt. 50 și 2 frt. 50 cr. 9—20 (73)

„GRĂNITERUL“, institut de credit și econ. în H.-Dobra.

Prospect.

Adunarea noastră generală extraordinară, ținută la 8 Maiu 1907 a luat cu privire la înmulțirea capitalului social, următorul concluz:

1. Capitalul social, pe baza \$-ului 4 din statute, să înmulțește dela 150.000 cor. până la suma de 300.000 coroane.

La înmulțirea capitalului social acțiunile vechi au drept de preferință, și pentru exercierea acelu drept, acțiunile vechi trebuiesc prezentate direcțiunii spre stampilare.

2. Fiecare acționar vechiu are drept să opteze din emisiunea nouă, cu prețul de 105 cor., atîtea acții noi, cîte posedă din emisiunile de mai nainte.

Suma ce e peste prețul nominal de 100 cor. să va conta la fondul de rezervă.

3. Dreptul de optare să poate exercia până în 30 Iunie st. n. 1907.

Acei acționari vechi, cari până la acel termin nu au participat la subscriere, necondiționat își perd dreptul de prioritate și favorul punctului 2. la subscrierea de acții din această emisiune nouă.

4. Până la 30 Iunie st. n. 1907, fiecare acționar e dator a solvi la cassa institutului 5 cor. în favorul fondului de rezervă și 20 cor., ca prima rată din prețul de emisiune, de fiecare acție subscrisă, respective optată.

Ratele următoare vor fi a să plăti după fiecare acție:

cîte 20 coroane până în 30 Septembrie 1907.

„ 20 „ „ „ 31 Decembrie „

„ 20 „ „ „ 31 Martie 1908 „

„ 20 „ „ „ 30 Iunie „

Fiecare acționar are însă drept a solvi deodată și mai multe, sau toate ratele, înainte de terminii fixați.

5. La emisiunea aceasta nouă de acții încă să va aplica dispozițiunile §-lui 9 din statute.

6. Acțiunile deplin plătite vor participa la dividenda anului de gest. 1909.

Dela plățirea ratelor până la 31 Decembrie 1908, acționarii noi primesc 6% interese după capitalul vărsat.

7. Acțiunile neoptate de acționarii vechi, direcțiunea le vinde din mână liberă și la neacționari, începînd din 1 Iulie 1907, și anume: bucată cu prețul de 120 cor., din care sumă 20 cor. trec în favorul fondului de rezervă.

Acești acționari au a solvi la subscriere de fiecare acție cîte 20 cor. taxa fondului de rezervă și 20 cor. ca prima rată din prețul de emisiune.

Față de acești acționari noi încă să vor aplica dispozițiunile din punctul 4, 5 și 6 din acest prospect.

Acționarii noi începînd cu anul de gestiune 1909, intră în toate drepturile acționarilor vechi.

H.-Dobra, la 8 Maiu 1907.

2—4 (102)

Diracțiunea institutului de credit și economii

„GRĂNITERUL“.

Acest prospect și formularul declarațiunii pentru subscrieri de acții din emisiunea nouă s'a expedit la adresa fiecărui acționar, și la cerere trimitem cu plăcere tuturor, cari să interesează de emisiunea nouă a institutului nostru.

Să nu lipsească
din
nici o casă!

Contra tusei, răgușelei, răsuflării grele, astma, și alte suferințe de plămâni, — medicii recomandă

Tea-hrănitore-Josef Nr. 1.

0 cutie 50 fileri.

Mai departe: contra mistuirii grele, contra obstipației (înfundării), precum și ca curățitor de sânge și contra îngrășării prea mari, — medicii specialiști recomandă

Tea-hrănitore-Josef Nr. 2.

0 cutie 50 fileri.

A să căpăta la: Drogueria lui

NERUDA NÁNDOR

în Budapesta, str. Kossuth Lajos,

și la apoteca

Török József, Budapesta, str. Király.

1-10

Eckmayer József

BUDAPEST

VI. SZOBI u. 4.,

recomandă roletele sale de tinichea de oțel, roletele pentru prăvălii, scutitoare de soare. și roletele de ferestri de Esslingen. ==

== Fabricate în afară de cartell, cu prețurile cele mai ieftine. ==

Cereți oferte!

1-10

CAROL F. JICKELI, Sibiu.

(La coasa de aur).

Coase: Lungimea: 70 75 80 85 90 cm.
1 bucată K 1'60 1'60 1'60 2'— 2'—

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă, eu schimb orice coasă provăzută cu semnul C. F. J., care nu ar corespunde chiar și atunci, când a fost bătută și întrebuitată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vindute.

La cumpărare de 10 bucăți
să dă o bucată pe deasupra!

La cerere, capătă dela mine gratis ori cine, chiar și dacă nu cumpără coase, foaia „Povătuitorul economic“ ce edau.

2-2 (103)

Pluguri cu prețuri ieftine.

De 8 ani reprezintă firma „Gitye“ din Oradea, care îmi trimite pluguri spre vânzare cu prețurile cele mai ieftine, plătibile în Noemvrie.

1. Pluguri »Sack« trup de oțel garnitura completă foarte ușoare și ușor mergătoare .fl. 25.—
2. »Sack mic« trup de oțel, grindeiu de lemn » 9'50
3. Vidaciu trup făurit grindeiu de lemn » 8'50
4. » » vărsat » » » 7'50
5. Rotile de lemn » 6'—

Toate plugurile au este un fer de rezervă, garanță pentru mers bun și ușor.

Cu plugurile „Sack“ și cu 2 vaci poți lucra.

IOAN OPREAN

KONCZA (Alsófehér m.)

2-3 (105)

La ciobanul român!

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, ca mi-am deschis în Orăștie, în strada tirgului Nr. 7 (în casele hotelului „COROANA“) o

prăvălie de pielărie

cu totul modernă și bogat asortată, corăspunzând deplin cerințelor timpului.

În urma praxei mele cîștigată prin serviciul de 12 ani în branșa asta, cum și în virtutea legăturilor mele cu firme mari și cu fabrici de rangul prim din țară și din străinătate, — mă aflu în acea poziție plăcută, că pot să servesc onoratului public totdeauna cu articli de pielărie de cea mai bună calitate, și pe lângă prețurile cele mai favorabile, putînd să cîștig deplina mulțumire a on. clientele.

Recomandînd prăvălia mea de piele în atențiunea onoratului public și cerîndu-i binevoitorul sprijin, — semnez

cu toată stima

Artemiu R. Brassai.

3-10 (66)

Ofert de căsătorie.

Fiind copil orfan în etate de 25 ani voesc a mă căsători, și caut o fată bine crescută, să știe lucrul casei și socoteala bună, și cu bani gata dela o mie până la 2 mii coroane.

Eu sunt măestru, lucru meseria mea tâlpăritul, am lucrătoreea mea și îmi merge foarte bine. Avere am în valoare 2400 cor.

Scrisorile să vie la administrația foii »Libertatea«, care mi-le va trimite mie. 2-2 (110)

Monumente (eruci) de tot felul, zugăvite cu diverse litere să pot procura cu preț moderat la

2-3 (109)
Nicolae Achim
în Terețel (Czereczel p. u. Brád)

Caut loc de
neguțător

în vre-un sat românesc. Am avere mai puțină, dar destulă pentru a începe negoț la sat. Adresa la administrația foii.

2-2 (98)

Locuință de inchiriat.

Cășile mele aflătoare în Hațeg (strada Poștei) sunt

de închiriat

să pot întrebuița mai ales pentru prăvălie și brutărie (pecărie, franzelărie). Cășile constau din; o boltă, magazin, cuhnă, cuhnă de vară și încă o odaie de locuit; apoi: șură, grajd, ocol mare, grădină și în curte fîntînă.

Doritorii a să adresa la prietarul:

Mihai Dugaci,
Hátszeg.
2-3 (104)

Tablouri în oleu,

pregătesc după model viu ori și după fotografie, în mărime naturală, dela

50 coroane în sus, — plătibile și în rate de cite 10 coroane.

Schițe artistice, sculări cu ardere în lemn, peisage, chipuri sfinte, apoi chipuri istorice din istoria națională a fiecărui popor, — chipurile figurilor marcante din istoria Ungariei, — precum și tablouri de artă zugrăvite de mine, să pot comanda la mine în copie.

Daroczy Sándor

în BUDAPESTA

VIII. Szüz utca 3.

1-10

„ARDELEANA“, institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie.

FILIALA VINȚUL-DE-JOS

Capital social K 500.000. Escontează cambii cu. . 7-8%
Fond. de rez. K 470.000. Credite de Co. curent și lomb. 7%
Totalul fond. K 970.000. Imprum. hipot. simple. . 6-7%
Depuneri K 2,800.000. Plătește ptr. depuneri 4½-5%

Să aduce la cunoștința publică, că „Ardeleana“, institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie pentru a veni în ajutorul clientelei sale mai îndepărtate și în general a populației agricole, a activat o filială în comuna Vințul-de-jos (strada promenăzii, nr. 73), care și-a început activitatea în 1 Noemvrie 1906.

În scopul nizuințelor sale filiala va cultiva toate acele afaceri de bancă ca și centrala și anume:

1. **Primeste depuneri spre fructificare după cari plătește 5%** interese plus dare de venit. Depunerile să pot înainta în ori și ce zi direct sau prin postă la adresa filialei. Sume până la 500 cor. să pot ridica ori și cînd fără abzicere, iar dacă starea casei permite, filiala solvește la cerere sume ori-cît de mari.

2. **Acordă credite cambiale cu 7%** pe cambii comerciale, tot asemenea credite ieftine pe cambii cu cavenți și obligațiuni cu chizeși. Cererile pentru astfel de credite să pot face verbal în localul filialei sau să pot înainta prin postă. Rezolvirea lor să face astfel încît în ziua tirgului de săptămîna (Miercuri) clienții să-și poată ridica împrumuturile votate. În cazuri urgente cererile să rezolvează imediat.

3. **Acordă împrumuturi hipotecare simple și cu anuități** în condițiunile cele mai favorabile. Dobînda acestor împrumuturi variază după calitatea și soiul ipototecii între 6-7%. Cele pe ipototeca de pămînt sunt cele mai ieftine. Cererile să pot înainta direct sau prin postă și au să conțină a) extrasul de cărți funduare, b) foaia de catastru și c) actul pe prețuire.

4. **Acordă credite pe lombard:** pe efecte și produse în condițiunile cele mai favorabile. Iar ca să vină pe toate căile în serviciul creditului clasei agricole, va introduce în curînd și avanzurile pe vite.

Pentru orientarea clienților noștri, în localul filialei sunt zilnic afișate interesele ce să plătesc pentru depuneri și ce să iau pentru creditele de tot soiul. Tot asemenea pentru aceste din urmă sunt afișate tablele practic întocmite așa că clienții noștri să poată afla și controla interesele ce au să le plătească pentru împrumuturile ce le ridică, ori pentru regulările ce le fac.

În fine să aduce la cunoștință, că pentru a face și pe populațiunea mai săracă părtașe de binefacerile activității noastre, direcțiunea a decis să dea împrumuturi cit de mici, tot asemenea să primească depuneri chiar și în sumele cele mai neînsemnate.

Aducînd aceste la cunoștința Onor. noștri clienți și Onor. public din Vințul-de-jos și jur, rugîndu-ne să fim onorați cu încrederea tuturor, semnăm

Vințul-de-jos, 1907.

„Ardeleana“
institut de credit și economii
„Filiala Vințul-de-jos“.